

LEENDŐ ÉS GYAKORLÓ TANÍTÓK MEGGYŐZŐDÉSEI AZ OLVASÁSI MOTIVÁCIÓRÓL

Szenczi Beáta

SZTE BTK Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: motiváció, olvasás, meggyőződés-kutatás

A pedagógusok meggyőződéseinek kutatása nem újkeletű téma. A tanítással-tanulással kapcsolatos meggyőzések nehezen megváltoztathatóak, és nagyban meghatározzák a pedagógusok osztálytermi tevékenységét (Pajares, 1992). Ezek a kutatások ezért segítenek megérteni, milyen elvek mentén szervezik a tanárok pedagógiai tevékenységüket.

A pedagógusokat érintő meggyőződés-kutatások egyik kiemelt fókusza az olvasás tanításához kapcsolódó meggyőzések vizsgálata. Az olvasás fejlődésében a motiváció jelentős szerepet játszik. Az olvasási motiváció sokösszetevős rendszer, meghatározó komponensei az attitűdök, az énkép vagy az olvasásnak tulajdonított érték, melyek alakulásában a tanítók által közvetített indirekt hatásoknak kiemelt szerepe van (Guthrie és Wigfield, 2000). Kevés kutatás irányul ugyanakkor arra, hogyan vélekednek a tanítók az olvasási motivációról.

Kutatásunk célja leendő és gyakorló tanítók olvasási motivációval kapcsolatos meggyőzéseinek vizsgálata. Kutatási kérdéseink: (1) Hogyan értelmezik a pedagógusok és a pedagógusjelöltek az olvasást, az olvasási motivációt? (2) Hogyan látják az olvasás iránt motivált tanulót? (3) Milyen módszereket tartanak megfelelőnek fejlesztésre? (4) Fellelhető-e különbség a leendő és gyakorló pedagógusok meggyőzései között, milyen szerepet játszik a tapasztalat a meggyőzések alakulásában?

A felmérésben 37 tanítási tapasztalattal nem rendelkező másod- és harmadéves tanító szakos hallgató és 60 gyakorló pedagógus vett részt. A gyakorló pedagógusoknak mintegy fele rendelkezett tíz évnél hosszabb gyakorlattal. A nemzetközi mintára fejlesztett Likert-skálás tételeket és nyílt végű kérdéseket tartalmazó kérdőívvel történő adatfelvételre 2011 elején került sor.

Eredményeink szerint a leendő és a gyakorló pedagógusok is leggyakrabban az olvasás ismeretszerző jellegét emelték ki. Ennél lényegesen kevesebben értelmezték szabadidős tevékenységként, és mindössze egy fő említette az információszerzést, mint az olvasás célját. Az olvasási motivációt a gyakorló pedagógusok mintegy fele definiálta belső késztetésként, mások a tanári munka egy aspektusát ragadták meg benne. A leendő tanítók ezzel szemben szignifikánsan nagyobb arányban definiálták azt belső pszichikai rendszerként. Az alanyok 10%-a az olvasási motivációt annak eredményével, például a gyakori olvasással definiálta. Az olvasás iránt motivált tanuló jellemzésében mindkét minta esetében leggyakrabban az érdeklődés és a kíváncsiság jelent meg, az elvárás vagy az értékmotívumok (pl. énkép, fontosság) egyetlen jellemzésben sem szerepeltek. Az olvasási motiváció fejlesztésére a gyakorló és leendő pedagógusok is a direkt módszereket, például a gyakori olvasatást tartották a legmegfelelőbbnek.

Eredményeink rámutattak, hogy az olvasás motívumait, a motívumfejlesztést a gyakorló és leendő pedagógusok is viszonylag szűken értelmezik. A pedagógusképzésben és -továbbképzésben az olvasási motívumok fejlesztési lehetőségeinek ezért nagyobb szerepet kellene kapniuk.